

VPLYV ENVIRONMENTÁLNYCH INFORMÁCIÍ NA ROZVOJ SPOLOČNOSTI

LUCIA BEDNÁROVÁ

THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL INFORMATION ON COMPANY DEVELOPMENT

ABSTRACT

It is important to understand the reach and range of provision and receipt of information on companies that operate in our markets. Information flows not only environmental issues but also the economics of the companies are very sensitive internal data that reflects the state of society. We often encounter hundredth that foreign companies are trying to get a date with environmental issues in selecting potential business activities and particularly in the case of manufacturing enterprises, the production of which may have a negative impact on the environment. It should be said that environmental accounting reflects the real state funds spent on environmental protection and income arising from the sale of emissions respectively avoided fines and penalties. The environmental information systems have in the development of high potential and can bring benefits to customers as well as suppliers.

Keywords: environment, information

Úvod

Úspech spoločnosti záleží na kooperácii užívateľov environmentálnych informácií, pretože práve oni poskytujú zdroje potrebné pre zaistenie životaschopnosti firmy. Spoločnosť potrebuje od užívateľov ako materiálne, tak aj nemateriálne zdroje (vrátane informácií a služieb), ktoré sú poskytované individuálnymi subjektmi tak dlho, pokiaľ sú vzájomné vzťahy považované za priaznivé a korektné. K overeniu tejto skutočnosti sú potrebné informácie, ktoré musia byť zbierané kontinuálne, organizovane a predávané užívateľom. [5,6] Na základe požiadaviek nie len podnikateľských subjektov ale hlavne predstaviteľov štátov sa tento problém zdieľania environmentálne prospešných informácií snaží riešiť aj Európska komisia cez Shared Environmental Information System.

Zdieľanie environmentálnych informácií

Európska komisia akceptuje všeobecný názor o dôležitosti zdieľania environmentálnych informácií v plnom rozsahu pre všetky spoločnosti. Je potrebné podotknúť, že systém by sa mal správať kompaktné a poskytovať zber a distribúciu informácií potrebných nie len o domácej krajine ale mal by slúžiť v prospech všetkých členských štátov rovnako a taktiež zohľadňovať legislatívne potreby všetkých zúčastnených strán. [13,12] Systém zdieľania environmentálnych informácií (SEIS - *Shared Environmental Information System*) má práve za cieľ toto úsilie podporiť a zároveň prispieť k flexibilnejšiemu toku environmentálnych informácií. Tento systém má postupne nahradiť už existujúce systémy pre podávanie správ, ktoré fungovali na princípe predkladania správ. Na základe predkladaného systému by sa mala zjednodušiť dostupnosť, prístup ale aj zber informácií ako aj využitie týchto alokovaných informácií potrebných k vypracovávaniu a realizácii politík v oblasti životného prostredia.

Zásady platné pre SEIS

Podľa Komisie by sa informácie zozbierané v rámci SEIS mali spravovať decentralizovane. Tieto informácie by sa mali zozbierať len raz a mali by byť zdieľané s ostatnými dotknutými stranami. Pri dodržaní tohto systému by mali byť dáta ľahko dostupné konečnému užívateľovi na všetkých úrovniach. Systém by mal samozrejme zohľadňovať aj prípadné obmedzenia, hlavne z dôvodu dôverných informácií.[13,11]

Prínosy a náklady spojené s implementovaním SEIS

Tak ako všetky zmeny systémov nesú so sebou určité záťaž tak aj implementácia SEIS má určité výhody aj nevýhody.

Prínosy a náklady vyplývajúce z implementácie SEIS:

- zjednodušenie, efektivity a pružnosti tokov (údajov a informácií), ktorých cieľom je zaistiť dostupnosť informácií spojených s povinnosťami členských štátov v oblasti podávania správ a monitorovania. Efektívnosť využívania dát a informácií ako aj znižovanie záťaž zodpovedných orgánov pre zber environmentálnych dát;
- zníženie nákladov pre užívateľov, širšie využitie zozbieraných dát pre potreby tvorby verejnej politiky a zlepšovanie jej efektivity, hlavne v oblasti životného prostredia ako napr. zvládanie krízových situácií v oblasti ochrany životného prostredia;

- posilňovanie zodpovednosti občanov a ich nabádanie k rýchlym reakciám hlavne v krízových situáciách.

Ak chceme stanoviť náklady potrebné pre implementovanie SEIS je dôležité si uvedomiť, že existuje veľa relevantných činností, ktoré v súčasnosti prebiehajú. Hlavný dôvod prečo sa vyžadujú formálnejšie politické záväzky sú spojené s efektívnejším zladením environmentálnych informačných činností. Je potrebné podotknúť, že na implementovanie systému sú potrebné dodatočné investície. [13] Tieto náklady sa týkajú hlavne aplikovanie smernice INSPIRE, zabezpečenie interoperability vnútroštátnych systémov alebo systémov Spoločenstva pre zhromažďovanie a spracovanie údajov a zakomponovanie týchto vnútroštátnych systémov do „systému systémov“, zhromažďovanie nových údajov, ktoré sa v súčasnej dobe nenachádzajú v žiadnej z databáz, ale zistilo sa, že majú zásadný význam pre podporu politiky, pre podnikateľské subjekty ako aj pre harmonizáciu systémov monitoringu a uchovávaní údajov. Investície do systému budú kompenzované lepším stanovením priorit požadovaných dát ako aj ich využívaním. Na základe dobre spravovaného a fungujúceho systému sa zlepši efektívnosť administratívy a následne by malo dôjsť k zjednodušeniu postupov.

Externí užívatelia environmentálnych informácií

Na základe dát poskytovaných v budúcnosti systémom SEIS, by sa mala zefektívňovať aj environmentálna politika a informovanosť všetkých užívateľov tohto systému. V súčasnej dobe firemný úspech závisí na kooperácii s užívateľmi, pretože práve oni poskytujú zdroje potrebné pre zaistenie životaschopnosti firmy. Firma potrebuje od užívateľov ako materiálne, tak aj nemateriálne zdroje (vrátane informácií a služieb), ktoré sú poskytované individuálnymi subjektmi tak dlho, pokiaľ sú vzájomné vzťahy považované za priaznivé a korektné. K overeniu tejto skutočnosti sú potrebné informácie, ktoré musia byť zbierané kontinuálne, organizované a predávané užívateľom.

Práve táto rozdielnosť jednotlivých zainteresovaných skupín pomáha vysvetliť a zdôvodniť:

- prečo organizácie v súčasnej dobe musia brať do úvahy veľa rozličných záujmov, aby sa stali ekonomicky úspešnými,
- ako rôznorodé informačné systémy museli byť vytvorené alebo budú musieť byť vytvorené.

Informačné systémy musia byť všeobecne vytvorené tak, aby manažment firmy a zamestnanci mohli zbierať, zaznamenávať, hodnotiť a analyzovať výsledky svojej činnosti, ktoré by jasne preukázali, že v organizácii je prelínanie a využívanie informácií na takej úrovni, ktorá umožňuje prijímať správne rozhodnutia. Proces predávania a prijímania informácií medzi manažmentom firmy a zainteresovanými skupinami vedie k neustálemu rozvoju rozličných informačných systémov – rozdielnymi zainteresovanými skupinami sú požadované informácie rozdielne. Spoločenská zodpovednosť podniku je taktiež jedna s foriem na základe ktorej sú poskytované informácie pre užívateľov tohto typu informácií. [4,7] Samozrejme, že nie všetky skupiny dostávajú presne požadované informácie čo do ich kvality alebo kvantity.

Účtovné systémy, postupy a poskytované informácie sú dôsledkom rozdelenia síl medzi dôležitými užívateľmi a manažmentom. Pomer síl jednotlivých zainteresovaných skupín sa odrazí v používaní napr. jednotlivých účtovných štandardov aj v obsahu a náplni samotných štandardov. Platné a používané štandardy vychádzajú vždy z politického kontextu v spoločnosti.

Účtovníctvo, ako jeden z najdôležitejších informačných zdrojov musí byť na novo vzniknuté problémy prispôbené. Tradičný účtovný systém, ktorý je zameraný predovšetkým na monetárne aspekty musí byť totiž doplnený o environmentálny účtovný systém, ktorého úlohou bude zber, záznam, hodnotenie a analýza informácií o vplyve environmentálnych dopadov a environmentálnej politiky na ekonomickú situáciu firmy. Takýto systém potom môže byť využívaný ako pre komunikáciu s internými, tak aj s externými užívateľmi.

Interní užívatelia environmentálnych informácií

Interní užívatelia čerpajú informácie predovšetkým z manažérskeho účtovníctva. Informácie zhromaždené týmto informačným subsystémom sú podriadené cieľom, ktoré chce firma dosiahnuť. Interný zber dát by mal pokryť podstatne širšiu oblasť ako požadujú externí užívatelia. Cieľom manažérskeho účtovníctva je poskytovať informácie pre manažérske rozhodnutia, čo znamená že vedľa manažérskeho účtovného subsystému, ktorý by mal poskytovať informácie pre manažérske rozhodnutia v oblasti ochrany životného prostredia bude potrebná existencia ešte ďalšieho subsystému – interného environmentálneho informačného systému. Tento subsystém musí byť vytvorený tak, aby uspokojoval informačné potreby manažmentu o environmentálnych dopadoch firmy. Oba interné informačné subsystémy musia byť vytvorené tak, aby poskytovali potrebné informácie pre externé informačné subsystémy bez ohľadu na to, či s finančnej, alebo environmentálnej podstaty. Ved' interní a externí užívatelia požadujú rovnaké druhy informácií, aj keď detailnosť a rozsah informácií je rôznorodá.

Medzi internými a externými užívateľmi nájdeme individuality aj skupiny, ktoré sa budú prednostne zaujímať o finančné dopady environmentálnych aktivít, ale aj individuality a skupiny, ktoré požadujú iba informácie o dopadoch firmy na životné prostredie. Tu sa stretávame s dvoma uhlami pohľadu:

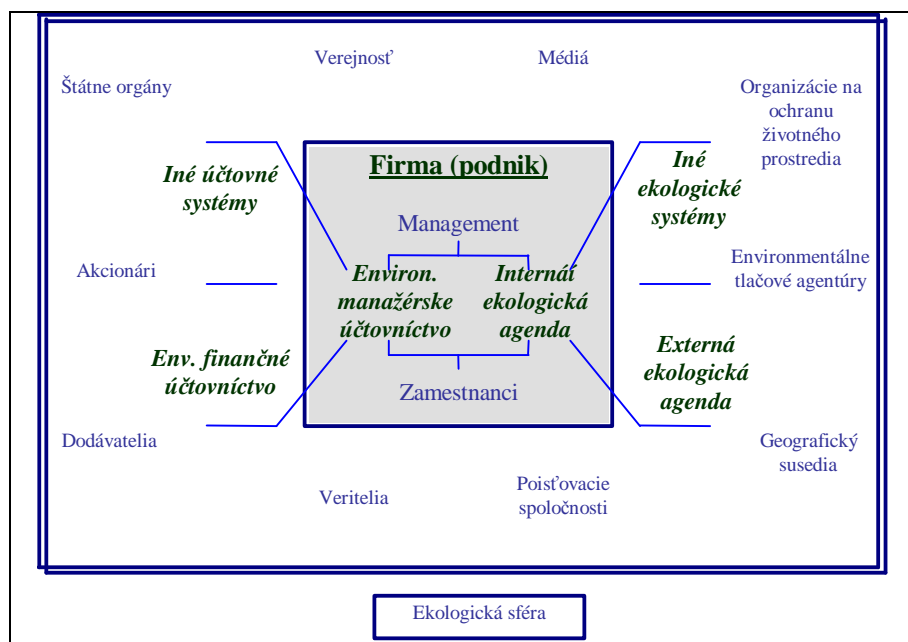
- podľa S. Schaltegger ide o „outside – in“ čo znamená, že vonkajšie aspekty ovplyvňujú organizáciu, [3,9]
- „inside – out“, čo znamená ako dopady má firma na životné prostredie.

Oba druhy dopadov by mali byť integrované do jedného informačného výstupu. To by bolo možné iba vtedy pokiaľ by všetky environmentálne firemné dopady boli internalizované. Je však zrejme, že zďaleka nie všetky firemné vplyvy na životné prostredie sú internalizované.

Externí užívatelia sú rozdelení do dvoch skupín

- užívatelia, ktorí majú prednostný záujem o environmentálne vyvolené finančné dopady firemných činností, výrobkov a služieb (ľavá časť obrázku)
- užívatelia, ktorí sa zaujímajú prioritne o ekologické dopady (pravá časť obrázku).

Finančné účtovníctvo a ostatné účtovné subsystémy sú určené predovšetkým pre akcionárov, dodávateľov, vládny orgány v súvislosti s výmerom daní a pod., externá ekologická agenda a ostatné ekologické subsystémy sú prioritne smerované k médiám, ktoré sa zaoberajú environmentálnou problematikou, na hnutia a organizácie na ochranu životného prostredia a na najbližšie okolie firmy. Na obr. 1 je odlíšenie jednotlivých subsystémov environmentálneho informačného systému veľmi zreteľné a jednoznačné. [1] To však podľa môjho názoru v reálnom živote firmy nemusí platiť. Informačný subsystém na seba bude nadväzovať a často sa bude aj prelínať. Ďalej nemusí platiť striktné vyššie uvedené rozdelenie užívateľov. Napr. medzi akcionármi bude individualita, alebo skupina ktorej prioritou je životné prostredie.

Obr. č. 1 Environmentálne informačné subsystémy a ich užívatelia

Zdroj: upravené podľa Hyršlová, J., Vaňček, V.: Manažérske účtovníctví, 2003

Environmentálne účtovníctvo predstavuje súčasť účtovníctva, ktoré sa zaoberá zberom, zaznamenávaním, hodnotením a odovzdávaním informácií o environmentálne vyvolaných finančných dopadoch firemných činností, výrobkov a služieb hlavne v peňažných jednotkách. [1,2,3]

Túto kategóriu je možné rozdeliť na účtovné subsystémy:

- environmentálne manažérske účtovníctvo – ktoré predstavuje hlavný nástroj a základ pre väčšinu manažérskych rozhodnutí a nie je väčšinou požadované externými zainteresovanými skupinami
- environmentálne finančné účtovníctvo – ktoré je určené k uspokojovaniu informačných potrieb predovšetkým externe zainteresovaným skupinám. Jeho predmetom sú environmentálne vyvolané finančné dopady do hospodárenia podniku ako celku. Výstupy z finančného účtovníctva by mali napomôcť pri rozhodovaní o tom, či prostriedky firmy vynaložiť na environmentálne investície a pod.
- iné účtovné systémy – ide o napr. o špecifické účtovné informácie, ktoré sú v niektorých štátoch požadované, napr. daňovými orgánmi, bankovými regulátormi a pod.

Každý z týchto účtovných subsystémov sa zaoberá rôznymi aspektmi environmentálnych problémov, ktoré ovplyvňujú firmu. Environmentálne výstupy týchto subsystémov môžu byť súčasťou poistenia výrobkov, bankových úverov, hypoték, atď.

Existencia nadväzujúceho ekologického subsystému vyplýva z potreby zberu, zaznamenávania, analýzy a odovzdávaním informácií o ekologických dopadoch firmy. Rozdiel medzi ekologickou agendou a environmentálnym účtovníctvom je podľa nášho názoru daná týmito dôvodmi:

- environmentálne informácie často pochádzajú z iných zdrojov ako finančné informácie,
- environmentálne informácie sú často požadované pre odlišné ciele a rôznymi zainteresovanými skupinami sú porovnávané s finančnými informáciami,
- environmentálne informácie majú iné hodnotenie kvality a kvantity ako ekonomické informácie,

- stred záujmu ekologického subsystému je veľmi odlišný od zamerania tradičného účtovníctva – pozornosť je zameraná na environmentálne zásahy, zatiaľ čo tradičné účtovníctvo sa venuje finančným dopadom.

Záver

Jednou z dobrovoľných aktivít, pomocou ktorej je možné integrovať environmentálnu problematiku do podnikov, ktoré sú popri zavádzaní čistejších technológií a vyrábaní výrobkov šetrné k životnému prostrediu je systém environmentálne orientovaného manažmentu. Implementácia environmentálneho manažmentu do celého systému riadenia firmy nie len, že zaručuje ochranu životného prostredia pred negatívnymi dopadmi firemných výrobkov, činností a služieb ale prinášajú niekoľko ďalších výhod, z ktorých môže podnik nakoniec iba vyťažiť to najlepšie. Predpokladom pre fungovanie environmentálne orientovaného systému riadenia, ktorého cieľom je neustále zlepšovanie environmentálneho profilu firmy, je dostupnosť informácií. Informačný systém pre environmentálne riadenie musí poskytovať informácie pre manažment firmy, ale aj pre ďalšie zainteresované skupiny ako verejnosť, dodávatelia, odberatelia, úrady, akcionári, veritelia apod. Na základe rozhodnutí Európskej komisie bude jednoduchšie a flexibilnejšie implementovanie požiadaviek dôležitých pre environmentálne informačné systémy do praxe. To bude mať v konečnom dôsledku uľahčenie prác podnikateľským subjektom pri získavaní informácií a štátnej správe k evidovaniu a korigovaniu zmien tokov informácií od všetkých subjektov k ich užívateľom. Mal by obsahovať informácie o environmentálne vyvolaných finančných dopadoch a environmentálnych dopadoch firemných výrobkov, činností a služieb.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] BEDNÁROVÁ, L.: Ekonomická efektívnosť environmentálneho manažerstva: environmentálne účtovníctvo, Prešov : Prešovská univerzita, Fakulta manažmentu, 2008,118 s.,ISBN 978-80-8068-733-5
- [2] BEDNÁROVÁ, L.: Účtovný systém sledovania environmentálnych nákladov podľa ekologických zariadení, Staré environmentálne záťaž a prístupy manažmentu k ich riešeniu [elektronický zdroj] : medzinárodný vedecký seminár, 22. máj 2007, Košice, Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007, ISBN 978-80-8069-960-4, S. 99-103
- [3] HYRŠLOVÁ, J., VAŇEČEK V.: Manažerské účtovníctví, Ministerstvo životního prostředí – Praha 2003, ISBN 80-7212-227-4.
- [4] CHOVANCOVÁ, J.:Spoločenská zodpovednosť organizácií a potreba komunikácie organizácií s verejnosťou, Manažérstvo životného prostredia : zborník príspevkov z XII. konferencie s medzinárodnou účasťou; Bratislava 19.-20.11. 2012, Žilina : Strix, 2012, S. 10-13, ISBN 978-80-89281-85-5
- [5] JURKOVÁ, J., FERENCOVÁ, M.: Ekonomika a management organizácií - výzkum, výuka a praxe [elektronický zdroj] : recenzovaný zborník príspevků mezinárodní vědecké konference, Brno, 9. září 2010, Brno : Masarykova univerzita, 2010, S. 139-145, ISBN 978-80-210-5273-4
- [6] LIBERKO, I., MAGULÁKOVÁ, M., SIRKOVÁ, M. Úloha času pri strategickom rozhodovaní podniku. In: Intercathedra. no. 2 (2006), p. 78-80. ISSN 1640-3622.
- [7] MAJERNÍK,M., BADIDA, M., BOSÁK,M.,: Exaktné metódy hodnotenie environmentálnej kvality inžinierskych projektov; ACTA MECHANICA SLOVACA 2/1997; str.47., ISSN 1335-2393
- [8] STN EN ISO 14001 „Systémy environmentálneho manažerstva – špecifiká s návodom na použitie
- [9] ROMANČÍKOVÁ, E. : Životné prostredie Ekonómia a Financie, ECO instrument, Bratislava 1997, ISBN 80-967771-0-6
- [10] SABLÍK J.: Organizačné a ekonomické aspekty budovania environmentálnych systémov riadenia; Masm, Žilina, 1998; st. 84; ISBN 80-85348-39 -X
- [11] [on-line] Available on - URL: <http://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2008-01-komplex-inform.pdf>
- [12] [on-line] Available on - URL: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/general_provisions/128204_cs.htm
- [13] [on-line] Available on - URL: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/general_provisions/128195_cs.htm

ADRESA AUTORA:

Doc. Ing. **Lucia Bednárová**, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu, Katedra environmentálneho manažmentu, ul. 17.novembra č.1, 08001 Prešov, tel: 0-421-051 - 7570 807, e- mail: lucia.bednarova@unipo.sk

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.